

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๔/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๖/๒๕๖๘

วันที่ ๘ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { ศาลจังหวัดชัยบุรี

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลจังหวัดชัยบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางแสงศรี จิยะจันทร์) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ ๑๒๔๐/๒๕๖๗ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายไวยวรณ จิยะจันทร์ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนางแสงศรี จิยะจันทร์ เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดชัยบุรีว่า เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๒ โจทก์จดทะเบียนสมรสกับจำเลย และจำเลยเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุล “จิยะจันทร์” ตามโจทก์ ต่อมาโจทก์กับจำเลยมีกรณีพิพาททั้งคดีแพ่งและคดีอาญาก่อนสืบพยานในคดีหมายเลขดำที่ อ ๓๑๗๖/๒๕๖๕ ศาลใกล้เคียงและคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ โดยโจทก์ตกลงถอนฟ้องจำเลย แต่มีเงื่อนไขให้จำเลยจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ หลังจากจดทะเบียนหย่าในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๖ ปรากฏว่าจำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ตลอดมาและดูหมิ่นเจ้าของนามสกุลของโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายอันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ ขอให้ศาลสั่งให้จำเลยเลิกใช้ชื่อสกุลของโจทก์ โดยให้ดำเนินการทางทะเบียนเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมหรือตั้งชื่อสกุลใหม่มิให้ซ้ำหรือพ้องกับชื่อสกุลของโจทก์ ทั้งให้แจ้งเปลี่ยนแปลงในเอกสารราชการต่าง ๆ หากจำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ขอให้ชำระค่าเสียหายแก่โจทก์เดือนละ ๓๐๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเลิกใช้ชื่อสกุลของโจทก์ให้แล้วเสร็จ จำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธว่าจำเลยประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของโจทก์ต่อไป เนื่องจากจำเลยอยู่ร่วมกับโจทก์มาเป็นเวลา ๕๔ ปี มีบุตรด้วยกัน ๒ คน ซึ่งบุตรทั้งสองยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์อันแสดงถึงความเป็นสถาบันครอบครัว และบุคคลทั่วไปรู้ว่าจำเลยใช้ชื่อสกุลดังกล่าวมาเป็นเวลานาน จำเลยมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลนั้นเท่าเทียมกับโจทก์ การบังคับ

ให้จำเลยกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมและขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งข้อตกลงการหย่าไม่ได้กำหนดให้จำเลยต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนแต่อย่างใด

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดธัญบุรี จำเลยโต้แย้งว่า จำเลยได้ยื่นคำให้การต่อศาลแล้วว่า การที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลของสามี เมื่อหย่าขาดจากสามีต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมนั้น เป็นการจำกัดเสรีภาพของฝ่ายหญิงชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเรื่องความเสมอภาคของบุคคล ไม่เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๔๖ ที่วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น อันเป็นการกีดรอนสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้ชายและหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอกันในกฎหมายด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล เนื่องจากสิทธิการใช้ชื่อสกุลเป็นสิทธิของบุคคลที่จะแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของตน และเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้แบ่งแยกว่าเป็นสิทธิของชายหรือหญิง เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เป็นการบังคับกับหญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามีแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยใช้สถานะการสมรส ดังนั้น พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ จำเลยขอให้ศาลจังหวัดธัญบุรีส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลจังหวัดธัญบุรีเห็นว่า จำเลยโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ซึ่งศาลจังหวัดธัญบุรีจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาให้นำพยานเอกสารที่ได้จากการไต่สวนคดีในเรื่องพิจารณาที่ ๖๐/๒๕๔๔ (คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖) เข้ามาในสำนวนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัย แต่สำหรับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสี่และวรรคห้า ไม่ปรากฏขัดแย้งในคำโต้แย้งของจำเลยว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสี่และวรรคห้า อย่างไร ศาลจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นนี้

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

ฯลฯ

ฯลฯ

๒. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘)

มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ มีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจาก ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่รัดกุมและอาจมีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น อีกทั้งวิธีการขอตั้งชื่อสกุลที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชน

โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้ อัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลาานาน ไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการ และให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง โดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” เห็นได้ว่า ชื่อตัว และชื่อสกุลของบุคคลเป็นสาระสำคัญในการระบุตัวตนเฉพาะบุคคล กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล เพื่อจำแนกบุคคลให้ชัดเจนมากขึ้น กรณีบุคคลที่มีชื่อตัวซ้ำกันอาจมีหลายคน การมีชื่อสกุลช่วยให้การระบุตัวตนเฉพาะบุคคลได้ถูกต้องยิ่งขึ้น และชื่อสกุลยังสะท้อนถึงความเป็นครอบครัวและความสัมพันธ์ทางเครือญาติของบุคคลที่สืบเชื้อสายเกี่ยวเนื่องกันเป็นวงศ์ตระกูล แต่เดิมชื่อสกุลที่เกี่ยวข้องกับการสมรสเป็นไปตามมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “หญิงฝ่ายใดโดยการหย่าให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” และมาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “หญิงฝ่ายใดโดยความตายของสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” เป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้หญิงและชายมีสิทธิในการใช้ชื่อสกุลไม่เท่าเทียมกัน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง เป็นว่า “คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” วรรคสอง “การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้” และวรรคสาม “ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้” ส่วนมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่ง เป็นว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” และวรรคสอง “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๔๖ แล้วจะเห็นได้ว่า คำวินิจฉัยดังกล่าววางหลักไว้เฉพาะแต่กรณีของสิทธิหรือเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุล

ของหญิงมีสามี หรือในบริบทปัจจุบันหมายถึงสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสแต่ละฝ่าย เท่านั้น

ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้นามสกุลของสามี เมื่อหย่าขาดจากสามีต้องกลับไปใช้นามสกุลเดิมเท่านั้น เป็นการจำกัดเสรีภาพของฝ่ายหญิง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเรื่องความเสมอภาคของบุคคล ไม่เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๔๖ ที่วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ หรือไม่

เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติกรณีเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสซึ่งให้สิทธิแก่คู่สมรสที่จะตกลงกันได้ว่าเมื่อสมรสกันแล้วจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดหรือทั้งคู่จะตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ และในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกันอยู่นั้นก็ยังมีสิทธิที่จะตกลงกันได้ว่าจะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในเรื่องชื่อสกุลที่ตกลงกันไว้เดิมอีกก็ได้ กรณีการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสดังกล่าวจึงเป็นสิทธิที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันตามมาตรา ๑๒ ส่วนกรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า โดยความยินยอมของคู่สมรสนั้น คู่สมรสไม่อาจอ้างข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลที่เคยมีอยู่ในระหว่างที่ยังสมรสกันอยู่ได้ เนื่องจากข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ นั้น ย่อมสิ้นสุดลงไปแล้วด้วยผลของการจดทะเบียนหย่าของคู่สมรส พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ จึงต้องบัญญัติให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่าตนเองยังคงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งได้ต่อไปนั้นจึงไม่อาจรับฟังได้ ส่วนประเด็นความแตกต่างของบทบัญญัติมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง กับวรรคสอง นั้น เป็นการจำแนกตามเหตุแห่งการสิ้นสุดการสมรสเท่านั้น เนื่องจากการตายของคู่สมรสเป็นการสิ้นสุดการสมรสที่มีได้เกิดจากการหย่าหรือการที่ศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส การตายของคู่สมรสตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง จึงมิได้เป็นเหตุที่คู่สมรสซึ่งยังมีชีวิตอยู่จะต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน และกฎหมายก็มิได้ห้ามคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ว่าจะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนไม่ได้ กฎหมายเพียงแต่บัญญัติให้คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน บทบัญญัติดังกล่าวจึงถูกต้องเหมาะสมแล้ว มิได้เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งๆ ที่เหมือนกันให้ต่างกันแต่อย่างใด

ส่วนกรณีของคู่สมรสชายหญิงที่มีบุตรด้วยกันนั้น แม้การสิ้นสุดการสมรสโดยการหย่าหรือโดยคำพิพากษาของศาลอาจมีผลให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไม่ได้ใช้นามสกุลเดียวกับบุตร เนื่องจากกฎหมายไทยกำหนดให้บุคคลมีชื่อสกุลได้เพียงชื่อสกุลเดียว แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อบุตรเติบโตขึ้นบุตรก็มีสิทธิตัดสินใจได้เองว่าตนจะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายบิดาหรือมารดาก็ได้ อีกทั้งแม้คู่สมรสสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสและได้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนแล้ว หลังจากนั้นหากคู่สมรสทั้งสองฝ่ายตกลงกันที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลที่เคยใช้ร่วมกันอยู่ในขณะสมรส ก็เป็นสิทธิที่จะทำได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ